

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Aen-Merckingen Van Den Eerw. P. Cornelius Hazart,
Priester der Societeyt Jesv.**

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1662

Aenmerckinge Op de voornoemde Secte der Jacobiten.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71393)

AEN MERCKINGHE

Op de voornoemde Secte der Jacobiten.

HEt ander deel / in't welck ons D. Cabeljau met dese Secte wil verghelijcken / is hier in bestaende / dat de Jacobiten het Cruys doopten / wy de kloeken. De Jacobiten, seyd hy in sijne Catholijcke Waerheydt pag 560. en achtervolghden het cruys niet met behoorlijcke eere dan als sy het even als een mensch ghedoopt hadden. De Papisten doopen oock de kloeken, ende andere leef-loose dinghen, quanstuys tot heylighe ghebruycken.

Hier op bzaecht hy in sijn Memory-boeck pag. 256. Kan P. Hazari wel loochenen, dat het den *Jacobiten* naer ghegheven werdt, dat sy hier singulier waren met haer kruycen eerst te doopen, eer sy-se in den dienst ghebruycken wilden? oft kan hy wel loochenen, dat de *Rechtsinnighe* dit in haer als dwaes, superstitieus ende bespottelijck verfoeyden?

Ick andtwoodde / dat ick dit seer gheerne late passeren / dat ick't niet en loochene / dat ick't seer gheerne aen-neme / doch met die omstandigheyt / de welcke Niccphorus daer by heeft gheboeght / (en D. Cabeljau nu heeft achter ghelaten) te weten / dat dese ketter's hare kruycen doopten Even als men een mensch doopt. Dit neme ick aen / maer ick loochene wel expresselijck dat wy in't wyen van onse kloeken / oft ketter's zijn / oft ghelijck zijn aen dese ketter's.

Dat wy gheen ketter's en zijn / blijkt / om dat ick nergheus en bevinde / dat wy opt ober het wyen der kloeken booz sulck's ghecondemneert zijn gheweest. Hospinianus, een bande binnighste van Partije, bekent dat dese ghewoonte soude opghelomen zijn ourent ten tijde van Carolus Magnus; laet ons nemen dat het soo zy daer zijn daeren-tusschen 423. soo besondere / als ghemeyne

Concillen ghehouden gheweest inde Kercke / dat my D. Cabeljau een boortzenghe daer dese ghe-woonte booz ketteresch ghehouden wort; hy en is niet machtigh dit te doen / volghet dan dat wy hier in niet ketteresch en sijn.

Dat wy oock aen de Jacobiten dies-aengaende niet ghelijck sijn/en is niet noodigh/dat wy ver- re gaen om 't verschil te sien; ick trecke dat uyt de eyghen woorden van D. Cabeljau, want hy seght in sijn Catholijcke Waerheyt, dat de Jacobiten hare kruppen doopten even als een mensch; ende van ons seght hy/dat wy de kloeken doopen. Daer hebt ghy alreede het verschil/want wy en doopen onse kloeken niet soo als men een mensch doopt, 'twelck de Jacobiten deden / waerom sy oock niet recht wierden ghehouden booz ketteresch / de wijle den Doop van Christo niet inghestelt is booz leef-loof- se dinghen / maer booz de menschen alleen/na- mentlijck als een remedie van erf-sonde/ende me- de-deyplinghe vande goederen Godts.

Doch / op dat wy hier niet en disputeren van enckele woorden/maer vande sake selde: Indien D. Cabeljau dooz Doopen verstaet Wasschen, soo als dit wort in Schyssture dickwils ghenomen wort / soo is 't waer dat wy de kloeken doopen/ dat is te segghen Wasschen: oft wel indien hy dooz/Doopen, verstaet eenighe uytwendighe cere- monien ghebruycken / die oock inden Doop der menschen ghebruyckelijck sijn/ als/ te weten/ het stellen van Peter en Petrus / het ghebruycken van water/ende soo boortz/dat sal ick hem mede al toestemmen/maer 'tis seker dat dit onse questie niet en is.

De vraghe is / oft wy eyghentlijck de kloeken doopen even als een mensch, dat is/met alles wat bereyscht wort tot het waerachtigh wesen/en substantie des Doops vanden mensch? Seght hy dat neen: soo en sijn wy dan niet ghe- lijck aen de Jacobiten, de welke hare kruppen doopten even als men een mensch doet, Seght hy dat ja?

jae? ick hebb' hem in mijn Staeltje pag. 213. ende 214. contrarie ghehoont :

Voor eerst, aengaende den naem selve van Doopen, hebb' ick ghehoont upt onse Ceremonie boeck, oft Pontificale Romanum, dat wy dit woordt Doopen, ten opsichte van onse klokke i noyt en gebuyck/ maer alleen het woordken Wyen, oft Heylighen, oft Seghenen, Maerop D.Cabeljau gantschelijck ston-blijft.

Seght alleen : P. HAZART en derse niet absolut segghen dat het valsch is, dat men inde Roomsche Kercke de klokken doopt.

Ick vzaegh' u / oft ghy alleen wilt spelen op dit woordken Doopen, oft nemen op de sake selve?

Neemt ghy het op't woordken alleen? Ick segghe dat dit de tale is van't ghemeyn volckshen / die dit woordt Doopen misbryck/inde plaetse van Wyen, Seghenen oft Heylighen, wat raecht ons het misbryck van een woordt? oft soo sy door Doopen, Wasschen verstaen / in Godts name / seght wy upt dat wy de klokken Doopen, dat is Wasschen. Wat is hier tot u hoordeel om ons te verghelijcken by de Jacobiten?

Och neemt ghy het op de sake selve: hoe kont ghy segghen dat ick niet absolut en derse segghen/dat wy de klokken doopen? hebb' ick niet absolut in mijn Staeltje pag. 216. met clare woorden gheloochent/dat wy de klokken doopen even als een mensch? is dat niet absolut segghen (sonder opsicht te hebben op't woordt alleen) dat wy de klokken niet en doopen?

Maer ghy seght hoorders / dat ick dese bepaelinghe dan by-ghevoeght hebbe / dat wy de klokken niet en doopen in sulcken sin als Partije dat neemt.

'Tis waer/ick hebber dat by-ghevoeght: maer ghy seght / dat ick vergheten hebbe aenwijsinghe te doen, waer in dien sin bestaet. Wat was dese aenwijsinghe van noode / ghemerckt al de werelt wel west

weet/dat de Ghemeynte van Partije haer inbeelbt dat wy de kloeken doopen even als een mensch. In dien sin / seggh' ick noch eens dat het valsch is. Oft indien ghy my seght/ dat dit de inbeeldinghe niet en is van uw' ghemeynte / soo laet tek-se by in dit ghevoelen / dat wy de kloeken doopen/ dat is/dat wy de selve Waschen, Wyen, Seghenen, Heylighen, maer wat doet dit ter sake om ons te bergheleken by de Jacobiten, die hare krukken doopen even als een mensch?

Ghy seght/ dat ghy dit kloeken doopen, in gheenen anderen sin en neemt, dan als ghy't vindt by d'eyghen Paepsche Authouren beschreven.

Ghy wilt uwe bewijsen trecken upt Paepsche Schryvers/ende daer-en-tusschen ghyen brengt niet een booz den dagh. Nochtans laet ons hoorren.

Ghy en sielt my anders niet booz / als eenighe uytwendighe ceremonien / die in het Wyen der kloeken ghebruyckt worden / ober-een-komende met eenighe ceremonien / de welke mede ghebruyckt worden in den Doop banden mensch; Wat is't nu? wilt ghy hier upt besluyten / dat wy de kloeken doopen even als een mensch? Wat ghevolgh is dit? wordt dan tot den doop banden mensch niet anders ver-epscht als eenighe uytwendighe ceremonien? Wat doet ghy *D. Cabeljau* als ghy een mensch doopt? seght ghy niet / ghietende het water ober't boost? Ick doope u in den name des Vaders, des Soons,ende des H. Gheests? Soo doen wy mede. Soudt ghy wel derben segghen/ dat den doop van een mensch / wel kan bestaen/ sonder dese boozsepde woorden? Ick weet wel neen. Soo segghen wy mede. Nu dese woorden en gebruycken wy niet in het wyen der kloeken/ Ergo al-hoe-wel wy eenighe uytwendighe ceremonien dies aengaende ghebruycken / die dock ghebruyckt worden in den doop banden mensch/ ten volght nochtans in gheender manieren / dat wy de kloeken doopen even als een mensch, want
het

het principaelste dat hier toe verpicht wordt/
ontbrecker.

Maer ghy seght alles, in't wyen der kloeken
gheschiedt in den name des Vaders, des Soons, ende des
H. Gheests : dat het soo zy : wat ghevolgh treckt
ghy hier uyt ? dat wy de kloeken doopen even als
een mensch? wat ghevolgh is dit wederom? Seght
my eens D. Cabeljau, ghy weet dat het by ons de
ghewoonte is / ons te teekenen met het teeken
des **H. Cruys** / segghende : In den name des Vaders,
ende des Soons, ende des H. Gheests, wat dunct u/
soude-men oock moeten segghen / dat dit teeken
nen/doopen is? buyten twijffel dat neen. Wel acu-
dan / soo en moet ghy niet segghen dat wy de
kloeken doopen even als een mensch, om dat wy in
het segghen vande selve/dese woorden ghebruy-
ken ; In den naem des Vaders, des Soons, ende des heylighen
Gheests. Ghy moet my berhoonen dat wy in
het segghen van onse kloeken / beghetende de
selve met water/tot haer segghen : Ick doop' u in
den naem des Vaders, &c. hier in bestaet den doop
vanden mensch ; dat en zyt ghy niet machtigh te
thoonen / soo moet ghy van beschaemt blijven/
als ghy ons wilt toeschrijven/dat wy de kloeken
doopen even als een mensch : want alle de ceremo-
nien/met noch dupsent daer by! / en maecten den
Doop niet / soo als ghy selve wel weet / ende
blijckt uyt ons eyghen practijcken/ soo wanneer
wy inden noodt alle ceremonien nae laten / ene-
kelijck water ghietende ober het hooft / ende sa-
men segghende : Ick doop' u inden naem des
Vaders/ &c.

En wat selve onse ceremonien raecht/ende die
vande Jacobiten, die zyn soo verscheyden / als den
hemel vande aerde. Want soo Nicephorus seyd:
sy sloeghen eenen naghel in't cruys, ende bestreken den
selven met het bloedt van het Paeschlam 'twelck sy ghe-
doodt hadden, ende dat deden sy in den naem *Christi*,
toonende datter eenen persoon vande H. Dryvuldigheydt
is ghekruyst gheweest.

Wat

Wat ober-een-komste is hier met onse ceremonien?

De Roomsch-ghesinde, seght *D. Cabeljan*, in haer klokken doopen, spinnen grover, want alles gaet onrent de klock met thienmael meerder statie, ende veelheyde van ceremonien toe, als ontrent een mensch, wanneer die door den Doop de Ghemeynte sal inghelijft werden.

Dat blijft eben wel dat onse ceremonien in't wyen der klokken / gheene ghelijckenisse en hebben / met die bande Jacobiten, in't doopen van hare krukken. Doch dit en is onse questie niet / want d'uytwendighe ceremonien en vaecken het Wesen des Doops niet. De questie is / oft de Jacobiten hare krukken doopten even als een mensch? 't is seker dat jae / want 't zijn de eyghen woorden van Nicephorus: de questie is / oft wy mede de klokken doopten even als een mensch? 't is seker dat neen / want het Wesen des doops van een mensch / besstaet hier in / dat men water giet ober het hooft / segghende samen: Ick doop' u inden naem des Vaders, ende des Soons, ende des H. Gheests. *D. Cabeljan* en is niet machtigh te rhoonen / dat wy dit doen in't wyen van onse klokke / Ergo hy en is niet machtigh te rhoone / dat wy onse klokke doopen even als een mensch, Ergo hy heeft ontroutwelijck gehandelt / als hy ons vergheliken heeft by de Jacobiten.

Ten eersten, om dat hy door Doopen niet anders en verstaet als eenighe uytwendighe ceremonien / soo als blijkt uyt sijne woorden / die gheensins en behooren tot het Wesen des Doops.

Ten tweeden, om dat hy seght / dat wy grover spinnen in onse ceremonien als de Jacobiten, daer nochtans uyt Nicephoro blijkt / dat de ceremonien van dese ketters / ghemenghelt waren met grobe dwaelinghen ontrent de personen van d'alderheftigste Wybuldigheyde / segghende / dat sy met hare ceremonien moesten beteecken / dat alle wy de personen bande alderh. Wybuldigheyde voor ons waren ghecrupst.

Ten derden, om dat hy door het woordken
Doopen)

Doopen / de Ghemeynte wilt stercken in hare verblindheydt / als oft wy de kloeken doopten even als een mensch.

Maer 'tis belacchens weerdigh / 'tghene D Cabeljau stelt booz't leste / te weten / een seker Graven, soo hy dat noemt / oft Request; laet het ons soo noemen / 'twelck soude upghegeven zijn vande Vorsten ende Stenden des Rijcks op den Rijcksdagh tot Neurenburgh, integhenwoordigheydt van Keyser Carel den V. Anno 1522. ende overghelevert aen den Nuntius vanden Paus *Adrianns VI.*

Dit zijn immers allegaer merckelijcke omstandigheden / wat sal hier ten lesten upkomen? Dat moet immers wat wonders / en groots wesen / daer soo vele omstandigheden booz gaen. In dese Requeste wordt het woordcken Doopen van kloeken / tot dyp oft vier-mael toe ghebruyckt / in de plaetse van Wyen, oft Seghenen.

Hier upt blijkt / seght *D. Cabeljau*, dat niet alleen het slecht volckje, de tael vande klokke doopen heeft ghebruyckt, maer dat het was de ghemeyne tael van eenieder, groot ende kleyn.

Is't anders niet? was het wel de pijn weert / met sulcke famfarren aen te komen / om soo eene slechte consequentie te maecten? Nu dan / ghenomen het was de ghemeyne tael / dat sy inde plaetse van Seghenen, ghebruyckten het woordcken Doopen, Disputeren wy vande woorden / oft wel vande sake selve? hoe sult ghy hier upt besluyten / dat wy / oft die van die tijdt / de kloeken doopten even als een mensch?

Ten anderen. Hoe derst ghy / *D. Cabeljau*, met dit gravamen te boozschijne komen / ende dat noch ghetrocken / soo ghy selve beken / upt *Hospinianus*? Ghy seght / dat dit gheheel Apen. spel gheene kleyn eorghernisse gegheven heeft in de Christenheyd. Spreecke rondt upt: verstaet ghy dooz het Apen. spel, de abysen / die doe ter tijdt ontrent het Seghenen der kloeken gheschieden / oft wel het euckel segghenen der kloeken? wat seght ghy? verstaet ghy

ghy het eerste / wy houden mede de abysen booz
 Apen-spel / maer wat raecten de abysen van
 sommighe / de heele Kercke ? verstaet ghy het
 tweede ? te weten / dat dit gravamen soude wesen
 teghen het enckel Seghenen der klokken ? soo o-
 verrupghe ick u dan / met nwen eyghen Hospinia-
 nus, wiens woorden ghy sijnstet niet boozder ghe-
 nomen hebt / als sy kosten dienen tot u boozdee /
 ver-swijghende arghlistelijck het ghene datter
 volghde : Hoozt dan de reste : Indien het schijnt oor-
 baer te wesen, dat de klokken ghewijdt worden (want soo
 noemen de Suffraganen de doopinghe, soo wanneer sy
 vande verstandighe hier over verfocht werden) het sal be-
 tamelijck wesen, dat soodanighe wynghe, gheschiede
 door een-ièder vande Priesters, ghelijck het pleeght te
 gheschieden, met gheseghent water, sout, kruyden, ende
 dierghelijcke, ende dat sonder kost vande lecken, op dat
 het eenvoudigh volck niet verleydt worde, ende schade
 lijde, ende dat men magh schouwen de presumptic van
 gierigheydt.

Siet ghy nu wel D. Cabeljau, dat ghy u eyghen
 sweert upt-ghetrocken hebt / om u selben den
 doodt-steeck te gheben ? ghy beroept u op die re-
 queste / ende ghy krijght den schoonsten Nihil daer
 op / die daer opt is ghegheben. Ghy meynde wat
 op te doen / als ghy seght / dat het doe ter tijdt een
 ghemeyne tale was van alle man / te segghen /
 dat men de klokken Doopt, ; hier hoozt ghy / dat de
 Suffraganen, ende huyten twijffel de andere gheeste-
 lijckheyt / niet en seiden de klokken doopen, maer
 Wyen ; 'twelck over-een komt met onse Ceremo-
 nie. boeck, het welck / soo wy boven ghehoozt heb-
 ben / niet en ghebruyckt het woorden Doopen,
 maer of Wyen, of Seghenen, of Heylighen. Ergo hier
 booz eerst enen grooten Nihil op uw' requeste.

Ghy meynde met dat Gravamen van u by ghe-
 bracht / maer schandelijck verkoz / ende gheraep-
 bracht / de ceremonien / die wy in het segghen
 der klokken ghebruycken / te doen passeren booz
 Apen-spel, ende eylaes ! hier hoozt ghy / dat de Vor-
 sten,

sten, ende Stenden des Rijcks, opentlijck segghen/ dat het beramelijck sal wesen de selbe te houden / als te weten/ de klokken te segghen met water, sout, kruyden, en dierghelijcke, onder oft leste woort/ begripende meer andere ceremonien. Ergo hier wederom eenen grooten Nihil op u requeste.

Ghy meynde met dit Gravamen up te laechen/ ende gantschelijck af te schaffen / het Wyen der klokken/segghende/dat het gheene kleyne erghernisse ghegheven hadde in de Christenh ydt. En daer-entusschen dit selve Gravamen versoecht / dat-men 'tselbe sal mainteneren. Ergo hier wederom Nihil op uw' Requeste.

Oft indien ghy alleen wilt segghen / dat de abysen / die allenskens waren inghekropen/ ontrent het Wyen der klokken / waer van oock sommighe in dat selve Gravamen herhaelt worden/erghernisse hadden ghegheven ? niet sonder reden / want abysen en konnen noyt goet zijn/ maer daerom en laet het ghebruyck niet goet te wesen.

Doo't laetste / om niet te disputeren van enkele woorden/wilt ghy segghen/ dat wy de klokken doopen? Fiat, maer dan spreekt ghy onepghentlijck : Wilt ghy segghen / dat wy de selve Wyen, Segghen ofte Heylighen, dan spreekt ghy de rechte tale van oude Suffraganen, ende van onse Ceremonie-boeck.

Doeh ghy blijft middelertijdt noch obertuyghet van ontrouwighede/ oft bedroggh / als ghy ons berghelijckende by de Jacobiten, de Ghemeente hebt willen wijs maccken / dat wy de klokken doopten even als een mensch

Ende dan voeght ghy-er daer-en-hoben noch een nieuwt bedroggh by / als ghy de voorszepde Requeste vande Doysten des Rijcks soo verhoort/ dat sy schijnen te versoeken / dat-men het Wyen der klokken soude gantschelijck af-schaffen / daer sy in reghendeel / spreken van het selve te mainteneren/ende alleenlijck handelen van het af-breken

der abusfen. Waer sult ghy hiermede henen D. Cabeljan? oft hoe sult ghy dit alles konnen verschoonen / 'ten zy misfchten met een uleuw bezogh oft valschejdt?

AEN-MERCKINGHE

Op de Ketterije der Chazinzarij.

Tijde de pijn weerdt te sien / hoe D. Cabeljan, hier spertelt om te bedecken / ende af te slaen eenen mislaegh die hy ghedaen heeft in't citeren van Nicephorus.

Voor eerst, sejdt hy / P. Hazart en schaemt sich niet te belijden, een kruys-dienaer te zijn.

'T is waer / want ick heb' in mijn Staeltje pag. 215, uyt den mondt vanden H. Apostel Paulus Galat. 6. 14. ghesepdt: Verre zy van ons, erghens onsen roem op te draghen, als op het kruys onses Heeren J E S U Christi.

Ten tweeden, seght D. Cabeljan: P. Hazart laet derhalven alles passeren, als wel, ende ghestichtelijck gheseyt, 'tghene wy uyt Thomas Aquinas, ende andere Paepsche Schrijvers, vande kruys-aenbiddinghe, hebben aengheeteekent.

Wat soude ick hier op ghesepdt hebben / de wijse voor eerst, alles seer wel is / soo als Cajetanus hofghens utwe epghen bekentnisse / oock wel bemerckt heeft in sijn Commentarien op den H. Thomas? Wat wilt ghy dan hier ghesepdt hebben? doch ick sal datelijck thoonen / dat ghy den H. Thomas doozghestelt hebt tot utwe epghen schande.

Ten tweeden dan / 'ten was mijn ooghmerck niet utw' hoek te wederlegghen / maer u alleen t'obercupghen van valsche citatien / ende dat niet van alle / maer van sommighe / die ick hier ende daer uytghekipt hebbe uyt utwe Catholijcke Waerheydt.

Ten derden, seght D. Cabeljan, P. Hazart noemt het

cen